

nistri. Sed hoc contingit tribus modis. Uno modo ut ostendant eam non praesentem, sed promittant futuram.... sic sacramenta veteris legis operationem Dei significabant... Alio modo ut significant praesentem, et nihil operentur ad eam; et sic *quidam dicunt*, quod sacramenta novae legis significant collationem gratiae... Tertio modo ut significant divinam operationem in remissionem culpae praesentem, et ad ipsam aliquid dispositive et instrumentaliter operentur; et sic secundum aliam opinionem, *quae sustinetur communis*, sacramenta N. L. emundationem ostendunt divinitus factam, et hoc modo etiam sacerdos N. T. ostendit absolutos a culpa. » (Haec doctrina non quidem de operatione *dispositiva*, sed de vera efficacia instrumentali sacramentorum, quam pro suo tempore s. Thomas dicit communiorem, iam a Trid. Concilio sess. VII. can. 6-8; sess. XIV. c. 9. definita est. Cf. Tract. de Sacram. th. X. XI.). Disertius et asseverantius de hac ipsius culpae remissione per absolutionem sacerdotis ut per causam instrumentalem agit s. Thomas 3. q. 84. a. 3. ad 3. et in Opusc. V. ed. de Rubeis al. XXII. de Forma absolutionis. Richardus a S. Victore coaevus Lombardo in Tract. de potestate ligandi et solvendi c. 12. ita loquitur. « Exstat *quorundam* de potestate ligandi atque solvendi *sententia tam frivola, ut ridenda videatur potius quam refellenda*. Putant enim et praedicant, sacerdotes non habere potestatem ligandi atque solvendi, sed ostendendi homines esse solutos sive ligatos... Dicunt apostolicos viros peccata remittendi vel retinendi potestatem non habere, cum Dominus hoc dicat; dicunt, eos tantummodo habere potestatem utrumque ostendendi, cum Dominus hoc non dicat. »

Porro quisquis sensus fuerit Magistri et aliquot scholasticorum illius temporis, ex ipso modo quo loquitur Lombardus, et ex verbis disertis s. Thomae aliorumque constat, illam doctrinam nec fuisse unquam communem nec fuisse firmae sententiae sed merae opinionis, et tempore iam s. Thomae obsolevisse, ita ut eliquata quaestione veritas opposita in universali consensione ac professione iam sit totius Ecclesiae. Scholasticorum a saeculo XII. ad XVII. hac de re doctrinam ipsis eorum verbis descriptam habes in disserta-

tione Caroli Du Plessis d'Argentrée: « De contritione et virtute clavium variae scholasticorum sententiae » Parisiis 1712. Confer Morinum de Poenit. l. VIII. et de Contritione et Attritione P. I., quibus locis etiam hic auctor de scholasticorum sententia agit.

SECTIO III.

DE RELATIONE INTER DIVINAM TRADITIONEM ET SCRIPTURAM.

THESIS XVIII.

Praedicatio ecclesiastica est suprema norma interpretationis ss. Scripturarum.

« *Catholicus intellectus* 1°. spectatus in authentico iudicio ad univ-
« versam Ecclesiam, vel in consentiente doctrina successione apostoli-
« cae manifestatus, sub assistentia Spiritus Sancti est interpres infal-
« libilis Scripturarum sacrarum: unde 2° huiusmodi authentica interpre-
« tatio quatenus versatur circa singulares Scripturarum textus, simpli-
« citer haberi debet *intelligendi regula*; 3° universim spectata *prae-*
« *dicatio ecclesiastica* est canon interpretationis significatione *negan-*
« *te*, quod sensus ei contradicens nunquam potest esse verus, et signi-
« ficatione *aiente*, quod ad verum sensum reperendum vel confirman-
« dum plerumque manuducit et non mediocriter iuvat. »

I. Veritas huius theses consequitur ex iis omnibus, quae in Sectione I. demonstravimus de totius doctrinae revelatae conservatione et explicatione per magisterium authenticum sub assistentia Spiritus Sancti. Quando docemur, totam « disciplinam qua fiunt Christiani, » in perpetua successione custodum fidei conservari et propagari; « in Ecclesiam tamquam in depositarium dives collata esse omnia quae sunt veritatis, ut quicumque velit, hauriat ex ea potum vitae; » « in Ecclesia tamquam in vase bono esse eximium depositum fidei a Spiritu Dei semper iuvenescens et iuvenescere faciens ipsum vas, » huius proinde vitae fidei semper iuvenescens principium esse Spiritum Sanctum: profecto non intelligitur conservatio tantummodo verborum,

formularum, et theorematum quae materialiter spectentur; sed intelligitur conservatio et propagatio sinceræ intelligentiæ veritatum revelatarum, cuius expressio in verbis, formulis, ac theorematibus continetur. Ideo præstantissimas esse vidimus appellationes illas Patribus solemnes: *catholicus intellectus, sensus ecclesiasticus, conscientia communis fidei*; his enim insita propria ratio Traditionis in complexu, h. e. eum suo organo spectatae praeclare exprimitur. Iam vero ad depositum ab Ecclesia custodiendum pertinent etiam et in primis Scripturæ, in quibus « disciplina christiana et ea quae sunt veritatis, » verbis et sententiis auctore Spiritu Sancto ex parte consignata sunt. Ergo a Spiritu Dei conservatur perpetuo in Ecclesia non solum verbum materiale Scripturæ, sed veritatum quae verbis Scripturæ continentur, *catholicus intellectus* hoc modo et ad hunc scopum, ut ipsum magisterium authenticum in iudicando de vero sensu Scripturæ et in eius expositione non erret. Ergo Ecclesia hoc intellectu catholico instructa infallibilis est Scripturarum interpres, quae quidem infallibilitas ultimo revocatur ad assistentiam et directionem Spiritus Sancti.

Ulteriori demonstratione haec non indigent. Quae enim th. VIII. demonstravimus de conservatione totius revelatae doctrinae, et universim intellectus catholici per charisma et per operationem Spiritus Sancti, pari modo demonstrant conservationem intellectus catholici, dum ad doctrinam Scripturis consignatam refertur. Nominatim vero conservationem et traditionem verae intelligentiæ Scripturarum in successione apostolica perpetuam esse, ex communibus vetustissimorum PP. principiis ostendimus th. X. n. II. Quin immo ubi PP. sermonem habent *de intellectu catholico, de sensu ecclesiastico, de ecclesiastica intelligentia*, potissimum considerant Ecclesiae intellectum in relatione ad interpretationem Scripturarum (vide th. XI. n. II.).

Sicut enim universa doctrina quae viget in communione et consensione totius Ecclesiae, a magisterio authentico continetur et conservatur, nihilque ratum est quod sit dissanctum et dissentiens, quod fiat privatim ἰδίᾳ, ut loquitur Ignatius (ad Magnes. n. 7.); ita Scriptura non est privatae

interpretationis (ἰδίᾳ ἐπιλλουσις), sed Spiritus veritatis qui eius est auctor, ut arguit s. Petrus (2. Pet. I. 20. 21.), est etiam eius interpres (1) per idem ipsum ordinarium publicum magisterium, quod a Christo institutum universim est organon Spiritus Sancti ad conservationem et explicationem doctrinae. « His, inquit Origenes de Princip. IV. n. 9, qui credunt sacros libros non hominum esse scripta, sed ex inspiratione Spiritus Sancti voluntate Patris universorum per Iesum Christum eos scriptos esse et ad nos pervenisse, ostendemus vias quae videantur, intelligentiæ, ut *inhaerant regulæ coelestis Ecclesiae* Iesu Christi secundum successionem apostolicam » (2). Eorum ergo, apud quos « manet Spiritus veritatis in aeternum, » et qui per charisma Spiritus Traditionem Apostolorum custodiunt, est etiam munus authenticæ declarandi verum sensum Scripturæ a Spiritu Sancto inspiratae et continentis doctrinam ac prædicationem Apostolorum. Vide Concilium Tridentinum Sess. IV. cf. Melch. Canum l. XII. c. 7. præceptione I.

II. Ex dictis itaque constat, *prædicationem ecclesiasticam* sive per consensum in magisterio authentico sive per definitivum iudicium propositam, sicut generatim est ac dicitur *regula fidei*, ita esse etiam speciatim *regulam intelligendi* Scripturas, et canonem supremum interpretationis.

1°. Si definitio ac solemne iudicium versatur circa determinatum Scripturæ locum, et propositum habet huius sensum authenticæ declarare, constat profecto hunc esse sensum verum et genuinum, quem Spiritus Sanctus scri-

(1) « Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit (ἰδίᾳ ἐπιλλουσις ὁ γινεται); non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati (ὁπο πνεύματος ἁγίου προφητεῖν) locuti sunt sancti Dei homines. » Cur Scriptura non sit privatae interpretationis, Apostolus hanc rationem reddit, quia est Scriptura divinitus inspirata.

(2) Postrema verba ita reddit Rufinus: « conabimur demonstrare illam regulam et disciplinam, quam a Iesu Christo traditam sibi Apostoli per successionem posteris quoque suis sanctam Ecclesiam docentibus tradiderunt. » Verba graeca vide supra p. 100.

ptionem inspirando expressum voluit (1). Ergo huiusmodi definitio seu iudicium supremum est canon interpretationis, ita ut ceterae omnes regulae interpretandi ductae ex grammatica, philologia, archaeologia, contextu proximo et remoto, scopo auctoris, collatione aliorum locorum etc. ei subordinentur, h. e. eo solum dirigendae et hoc fine adhibendae sint, ut sensus quem verum esse iam certo constat, etiam scientificae demonstretur verus esse, atque adeo cur et quomodo verus sit, ostendatur. Quis enim quaeso cuiusvis interpretationis est scopus, nisi ut ad verum sensum intelligendum perveniat? Cum ergo verus sensus quis sit, iam aliunde constat, praesidia interpretationis rite adhiberi non possunt, nisi ad illum ipsum sensum intelligendum ut verum. Quod si ex regulis mere humanae et scientificae interpretationis ad sensum perveniretur illi quomodocumque contrarium vel etiam alium ab eo diversum, eo ipso constaret (in hypothesi quod unus tantum est loci sensus) de interpretationis fallacia, atque adeo praesidia adhibita vel non esse idonea et sufficientia, vel non esse rite adhibita. Si quando igitur disciplina humanae interpretationis scopum suum non assequeretur, non ideo sensus ecclesiastica definitione determinatus minus certus redderetur; sed humanae scientiae proderetur defectus, et scientia ipsa ac bene consultata ratio postularret, ut fateremur aliquid ad veram intelligentiam assequendam necessarium nos latere.

2°. Patet porro, non solum solemnii definitione Conciliorum vel Pontificis, sed etiam ex aliunde perspecta consensione in determinatum sensum alicuius loci posse constare de catholico intellectu, ad cuius normam a interpretationis linea » dirigenda sit. Sicut enim a Romano Pontifice vel a Concilio authentice definiti potest, quis sit verus loci alicuius sensus, ita etiam intellectus Ecclesiae sese manifestat in unanimi Patrum consensione, ubi in interpretationem loci alicuius dogmatici vel ad legem morum pertinentis

(1) Sensus multorum textuum Scripturae hoc modo declaratus est e. g. Matth. XXVIII. 19; Io. X. 30; Io. I. 1. 14; XV. 26; XVI. 13. sq.; Luc. XXII. 19. 20; Io. XX. 23; Iac. V. 14; Io. III. 5. (Trid. Sess. VII. can. 2.) etc.

certa et definita sententia conspirant, quamvis priori illo iudicio sensus ecclesiasticus apertius et facilius innotescat quam hoc posteriori modo. Consensum Ecclesiae tum praesentem tum antecedentium aetatum synodus Tridentina statuit ut supremum canonem interpretationis suo decreto sessionis IV. « Ut nemo suae prudentiae innixus, in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium sacram Scripturam ad suos sensus contorquens *contra eum sensum, quem tenuit et tenet Sancta Mater Ecclesia*, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam *contra unanimum consensum Patrum* ipsam Scripturam sacram interpretari audeat. » Ex dictis vero constat, hoc decreto non aliud definitum esse, quam quod iam in oeconomia tradendae fidei a Christo ipso instituta continetur, et illa supposita ex ipsis rerum naturis sequitur. « Nihil novi statuit Concilium, inquit Pallavicinus loquens de hoc decreto, nec novam voluit imponere obligationem, sed docere voluit et confirmare obligationem iam existentem, quam fides nostra ex sua natura inducit » Hist. Conc. Trid. I. VII. c. 18. n. 3. 6.

3°. Non minus evidens est, praedicationem ecclesiasticam sive solemnii iudicio sive unanimi consensu manifestatam, quando ad determinatum sensum singulorum textuum refertur, non modo esse canonem interpretationis *sensu negante*, h. e. ut nefas sit sensum tribuere Scripturis contradictorium *doctrinae enuntiatæ* per intellectum catholicum; sed esse etiam regulam intelligendi *sensu affirmante*, h. e. ut eum ipsum sensum textus Scripturae verum credere oporteat, qui ei subesse consensu Ecclesiae vel iudicio solemnii definitus est. Huiusmodi enim definitione non modo declaratur, doctrinam enuntiatam esse veram et esse revelatam, et non solum docetur, quis sensus Scripturae non subsit; sed etiam docetur, quis sensus subsit, doctrinam nempe enuntiatam contineri in ipso determinato Scripturae loco. Ecclesia autem non minus per charisma veritatis est infallibilis in explicando sensu Scripturae, in qua depositum fidei consignatum est, quam generatim in custodia et explicatione depositi. Unde non modo interpretatio contra-

dictoria vel contraria sensui definito ab Ecclesia, sed etiam explicatio ita diversa, ut ille ab Ecclesia definitus sensus in hoc determinato textu contineri negetur, convincitur esse « contra eum sensum, quem tenuit et tenet Sancta Mater Ecclesia. »

Decretum Tridentinum forma negante: « ut nemo contra eum sensum... aut unanimum consensum... Scripturam sacram interpretari audeat, » duo continet; ut videlicet a) nemo audeat interpretari Scripturam sensu repugnante doctrinae universali, etiamsi sensus loci Scripturae in quaestionem vocati non esset positive ab Ecclesia definitus, de quo mox dicturi sumus. Ita decretum habet sensum *negaticum*. At b) directe et explicitè statuit, ut nemo audeat Scripturam interpretari contra sensum definitum ab Ecclesia. Ita sensus decreti aequipollet affirmanti, ut nemo nisi iuxta sensum Ecclesiae Scripturam interpretetur, quia, ut diximus, interpretatio quae non est *iuxta sensum definitum*, eo ipso est contra *eundem*. Unde in professione Fidei a Pio IV. praescripta adhibetur forma affirmans. « Sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit et tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est indicare de vero sensu et interpretatione ss. Scripturarum, admitto, nec eam unquam nisi iuxta unanimum consensum PP. accipiam et interpretabor. »

Postremo hunc sensum genuinum decreti Tridentini solemniter declaravit sacrum oecumenicum Concilium Vaticanum Constit. de Fide cathol. c. 2. « Nos idem decretum (Tridentini Concilii) renovantes, hanc illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, *is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sit*, quem tenuit ac tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est indicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; *atque ideo nemini licere* contra hunc sensum vel etiam contra unanimum consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari. »

Proscripta igitur est recentiorum quorundam criticorum sententia, qui fas esse aiebant huiusmodi Scripturae loca sensu etiam diverso interpretari, et negare eum sensum his ipsis locis subesse, quem in eis Ecclesia intellexit vel etiam

solemni iudicio declaravit, dummodo nulla inferatur doctrina ceteroquin catholicae fidei adversa, hocque solo sensu negante decretum Tridentinum esse accipiendum. Nec minus excluditur eorum opinio, qui in eodem decreto tantum cautionem quandam disciplinarem non vero declarationem et doctrinam dogmaticam ac irreformabilem agnoscebant. Vide Illiūm Ranolder Hermeneut. ed. 2. P. III. §. 56. 61.

III. Ecclesiastica praedicatio universim spectata, quin ad determinandum sensum loci singularis Scripturarum per se et explicitè referatur, est tamen canon interpretationis in primis *sensu negante*, ut nulla interpretatio possit esse vera, quae cuicumque Scripturarum textui ex ipsa sacri scriptoris mente enuntiato sensum tribuat repugnantem proximae regulae fidei, quia veritas non potest repugnare veritati. Praeterea iuvat eadem ecclesiastica praedicatio etiam *positive* ad sensum difficilem locorum tutius et plenius intelligendum. Profecto enim doctrinam et intelligentiam apostolicam de aliquo fidei capite iam aliunde perspectam habere plurimum iuvat interpretationem tum universim in omnibus locis ad illud caput pertinentibus, tum maxime in iis textibus, qui facile quidem intelliguntur ad illud caput doctrinae posse referri, haud tamen ita sunt expliciti, ut sensus sine ulla ambiguitate ex iis solum per se spectatis determinari queat. In huiusmodi quippe locis sacri scriptores ipsi in suis lectoribus pleniorē doctrinae cognitionem ad verum sensum assequendum praesupponunt (vide supra p. 60.). Conferatur e. g. praesuppositus intellectus catholicus de sacramento matrimonii cum Ephes. V. 32. in contextu totius loci v. 23-32; de characterē sacramentali cum 2. Cor. I. 22; Eph. I. 13. (vide Tract. de Sacram. in genere th. XII. n. II.); de potestate relicta Ecclesiae concedendi indulgentias cum Matth. XVI. 19; de Filio Dei genito a Patre et subsistente in duabus naturis cum Io. X. 36; XIV. 28; de perfectione scientiae Christi cum Luc. II. 53; de perfectione sanctitatis in immaculata Virgine cum Luc. I. 28. etc. Secundum haec Augustinus de valore baptismi ab haereticis collati fatetur (de Baptism. l. II. c. 4.): « nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universae Ecclesiae auctoritate fir-

mati; » hac autem firmatus tum interpretationes textum Scripturae a s. Cypriano aliisque catholicis et deinde a Donatistis contra valorem huiusmodi baptismi prolatas refellit, tum ipse ex variis Scripturae locis probare instituit veritatem auctoritate et Traditione Ecclesiae iam demonstratam (1).

Facile quisque videt, totam rationem praedicationis ecclesiasticae tamquam normae interpretandi Scripturas tum *positiva* tum *negativa* significatione heic declaratam nihil esse aliud quam eam, quae dici solet *lex interpretandi secundum analogiam fidei*. Eius vero applicationem passim videre est apud ss. Patres. Sic Augustinus quoad ipsam ambiguum lectionem vel interpunctionem monet interpretem, ut « consulat *regulam fidei, quam de Scripturarum planioribus locis et Ecclesiae auctoritate percepit* » de Doctrin. christ. l. III. c. 2. Distinctissime canonem negativum alibi tradit. « Didici, inquit, non haerere homini in respondendo secundum fidem, quod respondendum est hominibus, qui calumniari libris nostrae salutis affectant, ut quidquid ipsi de natura rerum veracibus documentis demonstrare potuerint, ostendamus nostris litteris non esse contrarium. Quidquid autem de quibuslibet suis voluminibus his nostris litteris id est catholicae fidei contrarium protulerint, aut aliqua etiam facultate ostendamus, aut nulla dubitatione credamus esse falsissimum (2). . . . Et cum divinos libros legimus in tanta multitudine verorum intellectuum, qui de paucis verbis eruntur et *sanitate catholicae fidei muniantur*, id potissimum deligamus, quod certum apparuerit eum sensisse, quem legimus; si autem hoc latet, id

(1) Haec est ratio, cur Patres certas quasdam veritates aliquando sola Traditione cognitae haberi affirmant, aliquando vero easdem etiam ex Scriptura vindicare studeant; non vero huius apparentis contradictionis solutio in defectu constantium principiorum quaerenda est, quo Patres laboraverint, ut imperite et calumniose asserunt recentiores quidam Protestantes.

(2) His Augustini verbis expressam habes relationem inter scientiam et fidem, ut fides tamquam norma sensu *negativo* dirigat scientias omnes, et theologia, quemadmodum scholastici loquuntur, imperet omnibus aliis scientiis. Haec de re alio loco dicemus.

certe quod circumstantia Scripturae non impedit et *cum sana fide concordat*; si autem et Scripturae circumstantia pertractari ac discuti non potest, saltem id solum *quod fides sana praescribit*. Aliud est enim, quid potissimum scriptor senserit, non dignoscere; aliud autem a *regula pietatis errare* » Genes. ad litt. I. c. 21. n. 41. cf. in Io. tract. 18. n. 1. Vides hic *regulam fidei* commendari ut canonem necessarium et universalem tum scientiae cuiusvis tum interpretationis Scripturarum, si canon intelligitur *sensu solum negante*; non tamen tradi universim ut canonem sensu positivo et tamquam fontem, ex quo vel omnes veritates scientiae humanae vel omnium locorum Scripturae interpretationes derivari possint. Discrimen inter regulam fidei, ut est canon interpretationis positivus et ut est canon solum negativus, expressit idem Augustinus praeclare l. III. de Peccatorum merit. et remiss. c. 4. n. 9., ubi agens de Rom. V. 12. sqq. tantummodo illorum verborum, quibus Adam dicitur « forma futuri, » sensum ait manere ambiguum. « Nam et nos aliud inde aliquando diximus et aliud fortasse dicemus, *quod tamen huic intellectui (peccati originalis) non sit adversum* (habes canonem negativum). Cetera vero quae ibi dicuntur, si diligenter advertantur atque tractentur. . . . etiamsi subobscurum pariant rerum ipsarum necessitate sermonem, *non tamen poterunt alium sensum habere, nisi per quem factum est, ut antiquitus universa Ecclesia retineret, fideles parvulos originalis peccati remissionem per Christi baptismum consecutos* » (habes in praedicatione ecclesiastica canonem positivum interpretationis.) Vide Stapleton l. XI. c. 3.

Corollarium 1. Traditio quatenus est catholicis intellectus doctrinae Scripturarum perpetuo conservandus in successione apostolica, quam aliqui theologo Traditionem *inhaesivam* et *exegeticam* appellant ad distinctionem a Traditione (ut vocant) *constitutiva*, non minus esset necessaria, etiamsi daretur hypothesis Protestantium, totam revelationem obiective contineri in libris divinis. Hanc autem Traditionem Protestantes ex suis principijs adeo non admittunt, quemadmodum nonnulli catholici theologo decepti quorundam

Protestantium concessionibus putarunt, ut controversia de illa sit longe praecipua, atque hac legitime terminata reliquae omnes faciliem habeant solutionem, ante hanc vero finitam disputationes cum haereticis multum laboris et parum utilitatis habere Patribus visae sint. Cf. Tertull. Praescript. 17-19. et reliquos citatos th. VIII. et th. X. n. II.

Corollarium 2. Postulatum Protestantium, ut interpres ad Scripturas accedat mente minime praecoccupata nullo dogmate, sequitur quidem ex eorum principiis; est autem, quatenus excludit etiam fidei doctrinam sub authentico Ecclesiae magisterio praekonceptam, evidenter repugnans oeconomiae tradendae fidei, quam Christus instituit (1). Longe alia est Patrum doctrina, qui sicut ex una parte docent, verba Scripturae divinae reddi verba humana licet retineantur materialiter eadem, si quis *suum* sensum praekonceptum inferat Scripturis et non sensum Scripturarum faciat suum; ita ex parte altera postulant, ut legens Scripturas perspectum habeat intellectum catholicum, et instructus sit regula credendi ab Ecclesia sibi tradita, ad quam sensus Scripturarum exigendus est. Vide Recognition. Clementin. l. X. n. 42; Athanas. contr. Arian. or. III. n. 28; Hilar. de Trin.

(1) Eiusdem speciei et absurditatis est principium Georgii Hermes, quod etiam Frohschammer et ex parte Güntheras adoptarunt. Statuunt illi, fas esse imo et necessarium, ut etiam catholicis philosophis suscepta iam et credita fide, accedat ad examen revelationis ac fidei, non ut quaerat solum scientificam demonstrationem eius, quod iam habet tamquam veritatem certissimam, adeo ut ad nullam aliam conclusionem in inquisitione perveniri possit, omnisque conclusio contraria *a priori* habeatur fallax et erronea; sed examen esse instituendum, sicut, nulla supposita certitudine ipsius rei inquirendae et adhuc ignorando, ad quam conclusionem inquisitio deducenda sit. Hoc autem nihil est aliud, quam instituire examen revelationis et fidei cum *dubio positivo* de veritate fidei catholicae haecenus susceptae et creditae. Quod quidem dubium Hermes non modo concedit, sed impense commendat (Praefat. ad Introduct. philosophic. p. X. sqq.); alii post Hermesianae doctrinae damnationem negant quidem, se progredi a *dubio positivo*, re tamen vera licet non progrediantur (ut Hermes) a dubio de omni veritate, nihilominus dubium positivum de veritate revelationis et fidei catholicae in ipso principio et in ipsa methodo includitur. Vide definitiones s. Concilli Vaticani Constit. de Fid. cath. cap. 3. can. 6.

l. I. n. 18; ad Constant. l. II. n. 9; Hieronym. in Gal. I. 11. (T. VII. p. 386.); Augustin. contr. Faust. l. XXXII. c. 19; ad Consent. ep. 120. n. 13. coll. n. 17; Lirinens. c. 36-38. (cf. supra p. 94-96.).

Corollarium 3. Quod Protestantes adversus catholicos frequenter ingeminare solent, in Ecclesia catholica sacrae hermeneuticae et exegesi nullum posse esse locum vel certe nullum profectum, calumnia est absurda prorsus et ridicula. Ex eo enim quod per praedicationem ecclesiasticam et verbum Dei traditum cognitae sunt veritates, quibus repugnans sensus non potest esse verus et proinde non potest subesse verbo Dei scripto, quod ergo constat de aliquo sensu, qui certo non est expressus in Scripturis; et quod praeterea per eandem certo constat, quis sensus in nonnullis locis « ad aedificationem doctrinae christianae pertinentibus » sit expressus: ex hac inquam praesupposita certa cognitione ac fide non solum non impeditur scientia interpretationis, sed etiam iuvatur et promovetur. Nihil enim cuiuscumque inquisitioni scientificae potest esse exoptatius, quam ut iam aliunde perspectum habeatur, quid verum non sit, adeoque qui errores sint vitandi; vel etiam quid verum sit, et quo proinde inquisitiones dirigere oporteat, et quid sit argumentis demonstrandum. Tota adversariorum cavillatio originem ducit ex duplici errore.

Error primus est dogmaticus, quod praedicationem ecclesiasticam et Ecclesiae iudicium habent tamquam opinionem, quae ex ipsis Scripturis examinanda sit a singulis et iudicanda. Certe si humana tantum opinio producatur de sensu Scripturarum, eaque ex una parte dicatur ex Scripturis ipsis examinanda et iudicanda utrum vera sit, et ex parte altera proponatur ut norma, secundum quam unusquisque Scripturas interpretari iubeatur et iureiurando adstringatur; haec est absurda contradictio et intolerabilis tyrannis, quae solis Protestantibus per duo fere saecula placuit et sic dictis orthodoxis inter ipsos adhuc placet, dum in suos libros symbolicos iurant (supra p. 55. 56.); ab Ecclesia catholica autem explosa semper est et damnata. At si eadem infallibili certitudine, quae constat Scripturas conti-

nere verbum Dei, simul constet, quis sensus eis non subsit vel etiam quis eis subsit; non modo tyrannis non est et intolerabile iugum, sed ex rei natura consequens obligatio simulque felicissima manuductio ad amplectendum verum et respiciendum falsum, ad illud argumentis demonstrandum et ad hoc refellendum. Hanc autem infallibilitatem Ecclesiae nos demonstramus. Ceterum dum infallibilitatem negant, disputatio ad aliud iam devolvitur; nec porro repetant in hypothesi quae nobis est thesis certissima, infallibilitatis Ecclesiae et, ut ipsi loquuntur, in systemate catholico impedi sciendae hermeneuticae profectum et fructum.

Alter error adversariorum, quo nititur cavillatio, est scientificus, quod non advertunt, aliud esse ex auctoritate infallibili certo novisse, quis sensus non subsit vel etiam quis subsit, et aliud intellexisse rationes ac modum ex textu atque contextu, cur et quomodo talis sensus sit verus ac genuinus. Hoc alterum proprius est fructus interpretationis scientificae, atque adeo in exegesi non minus quam in universa theologia locum habet « fides quaerens intellectum. »

Corollarium 4. Per se patet, Ecclesiam non dici iudicem de vero sensu sive Scripturarum sive Traditionum, quasi ipsa eis insitam auctoritatem tribueret. Verbum Dei sive in Scripturis consignatum sive Traditionibus constans, quae etiam per documenta et monumenta conservatae sint, habet auctoritatem ex sese, quia est verbum infinitae veritatis; estque ideo universae Ecclesiae norma credendi. Ecclesia vero sub assistentia Spiritus Sancti solum discernit verbum Dei ab eo quod tale non est, et genuinum eius sensum authenticae interpretatur. Non ergo constituimus Ecclesiam supra verbum Dei, ut Protestantes calumniantur; sed dicimus Ecclesiam dirigi verbo Dei in credendo, sicut esse sub verbo Dei; et eandem genuinum verbi sensum infallibiliter intelligere et singulis proponere credendum, sicut esse supra privatam fallibilem intelligentiam singulorum.

THESIS XIX.

Sufficiencia Scripturarum a ss. Patribus praedicatur non excludendo sed supponendo Traditionem ac ministerium ad custodiam depositi.

« In comparatione Scripturae cum Traditione haec in primis tenenda sunt: 1°. Inter ea quae clare in Scripturis continentur, eminet ipsa demonstratio successionis apostolicae divinitus institutae ad infallibilem custodiam et explicationem traditae doctrinae; 2°. licet concedatur, ea omnia quae ab omnibus fidelibus explicitè credenda sunt, contineri explicitè in Scripturis, non tamen continentur ita, ut controversiae de iis exortae ex solis Scripturis independenter ab authentico magisterio ad captum omnium finire queant; neque ergo ad fidei unitatem in catholicitate servandam Scripturae solae sufficient; 3°. licet demonstrari semper possit, haereticorum innovationes esse praeter Scripturas, et demonstrari plerumque possit, innovationes easdem esse contra Scripturas, utrumque tamen non fit independenter a Traditione et citra respectum ad normam catholici intellectus. Unde 4°. non absolute sed triplici hac restrictione supposita praedicari potest et a ss. Patribus praedicatur Scripturarum plenitudo ac sufficiencia. »

I. Quod fundamenti instar ponimus, clare contineri in Scripturis revelationem ministerii divinitus instituti ad conservandam et explicandam integram doctrinam fidei, demonstratum est th. IV. V. VII. Et sane qui hoc dogma in Scripturis non vident, iis potius nulla quam omnia dogmata clare in Scripturis contineri affirmandum esset.

Hoc igitur primum sensu potest praedicari, et a Patribus aliquando praedicatur *sufficiencia* Scripturae ad omnia dogmata demonstranda. Scriptura enim in hypothesi, quod eius divina auctoritas iam admissa est, plenissime exhibet et demonstrat authenticum magisterium Ecclesiae tamquam principium dirigens (seu principium *formale*), quo perveniatur in cognitionem omnium veritatum fidei, et controversiae omnes decidantur. Aliis verbis idem dici potest: Scriptura clare continet hoc principium, successionem apostolicam esse divinitus institutam custodem et magistratam totius revelatae doctrinae; hoc autem principium continet implicitè omnes veritates revelatas non quidem *analytice* (tamquam principium *materiale*, ex cuius analysi evolvantur

omnes veritates), sed *directive* (tamquam principium *formale*, quo dirigamur ad cognitionem omnium veritatum). Vide supra p. 5. 6. Ergo hoc sensu Scriptura dici potest continere implicite omnia dogmata revelata.

Huc pertinet Patrum doctrina exposita th. VIII. n. I. 4°; th. X. n. II. Unde eodem hoc sensu Patres etiam eas veritates, quas sola Traditione nobis conservatas esse fatentur, Scripturarum auctoritate niti dicunt. « Quamvis huius rei, ait Augustinus de valore baptismi ab haereticis collati, certe de Scripturis canonicis non proferatur exemplum, earundem tamen Scripturarum etiam in hac re a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod universae iam placuit Ecclesiae, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas » Aug. contra Crescon. l. I. c. 33. n. 39; de Unit. Ecclesiae c. 22. n. 63.

II. Quod in altera parte theses saltem hypotheticæ concedimus, concedunt theologi cum Bellarmino De verbo Dei l. IV. c. 11. ad obiect. 1^{am} et 14^{am}; cum fratribus de Wallenburg Controv. general. Tract. VI. de Testimoniis c. 4. n. 14. 15. Ex eadem ratione Patres symbolum apostolicum appellant compendium Scripturarum, atque ideo monent catechumenos, primum ipsam fidem in symbolo comprehensam « in latitudine cordis inscribendam esse, » et postea « opportuno tempore *singulorum etiam adsertionem ex Scripturis* excipiendam » Cyrill. Hierosol. catech. V. n. 12; August. serm. de symbolo ad catechum. c. 1; Cassian. de Incarnat. l. VI. c. 3. Quod vero in hac parte affirmamus, illud est: neque in his articulis qui explicite ab omnibus credendi sunt, intelligentiam Scripturae esse independentem ab authentico magisterio, ut singuli ex Scripturis doctrinam fidei sibi componant, et controversiae exortae citra auctoritatem magisterii et iudicis authentici ex solis Scripturis ad captum omnium terminari possint.

1°. Symbolum non eo sensu est vel a Patribus dicitur *compendium Scripturae*, quod singuli privata sua intelligentia illud ex Scripturis sibi componant aut componere possint; sed imo ordine inverso secundum oeconomiam ordinariam a Christo institutam symbolum ac fundamenta

christianae doctrinae ab Apostolis praedicata et ut depositum commissa suis successoribus singuli suscipiunt ab Ecclesia authentice docente, atque in tradita hac fide universali constituitur regula et norma ad intelligendas Scripturas, eo quo demonstratum est modo th. X. n. II; th. XVIII. coll. th. XI.

2°. Hoc ipsum manifestum est ex iis quibus demonstravimus, Scripturas ex nativa sua indole non esse ita comparatas atque ideo non eo fine datas, ut singuli ex eis independentem a magisterio authentico fidem sibi construant, sed esse datas ut sint in Ecclesia et sub authentico magisterio successione apostolicae instrumentum doctrinae th. VII. n. II.

3°. Idem demonstratur luculentissime ex historia haeresion. Haereses enim omnes etiam contra articulos omnibus explicite credendos non aliunde aut ortae aut defensae sunt, nisi quod, ut ait Augustinus, « Scripturae bonae intelliguntur non bene, et quod in eis non bene intelligitur, etiam temere et audacter assertitur » Aug. in Io. tract. 18. n. 1. Orta autem controversia de vero sensu Scripturae componi non potest nisi auctoritate infallibilis magisterii, cui obedientia fidei praestanda sit, vel scientifica demonstratione. Huic alteri percipiendae et aestimandae impar est maxima pars hominum, qui credere tenentur cf. th. VI. n. I; ergo securitas intelligentiae singulorum necessario pendet ab auctoritate magisterii infallibilis. Cf. Tertullianum Praescript. c. 15. sqq. et Patres reliquos, quos citavimus th. X. n. II. et th. XVIII. Coroll. 1.

III. Partis tertiae assertio *prima* per se evidens est, posse nempe semper demonstrari haeticorum innovationes esse *praeter Scripturas*; hoc enim idem est ac dicere, errores contra fidem non contineri in verbo fidei.

Assertio *secunda*, posse plerumque demonstrari haeticorum errores esse *contra Scripturas*, revocatur ad hanc aliam, pleraque fidei dogmata ab haereticis impugnata, et generatim loquendo pleraque veritates revelatas obiective contineri in ipsis Scripturis. Cuius quidem assertionis demonstrationem indirectam exhibent omnia ss. Patrum opera

et theologorum omnium disputationes; rarae enim sunt fidei veritates, quas non reperias apud ipsos demonstratas ex Scripturis, rarissimae cum haereticis controversiae, in quibus iidem PP. et theologi ad Scripturas non appellent.

At vero, quae est *tertia* assertio, in interpretandis Scripturis singuli prae oculis habeant necesse est tamquam principem normam ac regulam intelligendi praedicationem ecclesiasticam ac doctrinam per viventem semper successione apostolicam conservatam et ab authentico magisterio declaratam. Nam etiam veritates, quae obiective continentur in Scriptura et ex ea a Patribus ac theologis demonstrari solent, in primis *non omnes clare* in ea continentur ita, ut citra testimonium Traditionis demonstrari possent; deinde quae etiam clare continentur, non continentur *pro omnibus* qui credere tenentur, ita ut ex Scriptura sola citra auctoritatem magisterii eas intelligere possent (praecisione interim facta a modo, quo Scripturae ipsius auctoritas cognoscatur); postremo non continentur *pro statu controversiae* ita, ut ortae de vero sensu controversiae ad captum omnium, et ad fidei unitatem in catholicitate servandam citra iudicium authentici magisterii terminari possint (cf. n. II.).

Etiam si ergo pleraeque veritates revelatae clarius vel obscurius in Scriptura contineantur, immo etiam si omnia dogmata credenda continentur in Scripturis, ea tamen est Scripturae explicandae relatio ad praedicationem ecclesiasticam et ad authentici magisterii explicationem, ut *a*) praedicatio ecclesiastica et authentica definitio quatenus refertur ad sensum singularium textuum determinandum, sit norma intelligendi *simpliciter*; ut *b*) praedicatio ecclesiastica et fidei regula, prout per custodes depositi conservatur et explicatur, universim spectata habeatur norma in intelligendis Scripturis saltem *sensu negativo*; ut *c*) etiam universim spectata praedicatio sit in multis demonstrationibus ex Scriptura petendis norma dirigens et *positive* iuvans securam et plenioram veri sensus intelligentiam (th. XVIII.).

Unde etiam in veritatibus Scripturam comprehensivissimum iudicium de vero sensu et definitio, quae dogmata

et quo sensu in Scriptura contineantur, et exortae forte dubitationis de vero sensu authentica terminatio omnium captui accommodata revocatur ad auctoritatem magisterii. *Proxima norma credendi* proinde constituitur in hoc ipso iudicio et in consentiente praedicatione ecclesiastica, quae partim Scripturas ipsas exhibet secundum verum sensum explicatas, partim normam supplet directricem verae explicationis (1).

IV. Iam triplici hoc sensu ss. Patres non raro praedicant Scripturarum sufficientiam, quod scilicet *a*) dogmata omnibus explicito cognoscenda, vel speciales veritates quaedam ab haereticis in controversiam vocatae obiective contineantur in Scripturis; quod *b*) supposito magisterio Ecclesiae et catholico intellectu ex Scripturis et secundum Scripturas cognosci possint; quod denique *c*) ipsa auctoritas docentis Ecclesiae in Scripturis designatur tamquam norma universalis ad fidei susceptionem et cognitionem.

1°. Illustrabimus haec principia aliquot exemplis desumptis ex Patrum locis, ubi plenitudinem et sufficientiam Scripturae maxime praedicare videntur.

Clarissimum exemplum exhibet s. Vincentius Lirinensis Commonitor. c. 1. et 2. Dicitur ibi « *Scripturarum canon perfectus sibi que ad omnia satis superque sufficiens.* » At *a*) non agitur absolute de omnibus capitibus revelatae doctrinae, sed agitur de doctrinis tum in controversiam vocatis ab haereticis, quos nominatim recenset. Immo directe ibi agit Vincentius de necessitate Traditionis, illam autem Scripturae sufficientiam ponit in obliquo per modum obiectionis (2); unde non erat necesse distinctius eam decla-

(1) Ex his patet absurditas obiectionis Protestantium, qui catholicos theologos contradictionis accusare solent, quia ex una parte theoretice defendunt necessitatem Traditionis, ex parte altera practice ita habent controversias et demonstrationes theologicas, ut omnes fere suas theses in primis ex Scriptura probare instituant. Aliud enim est veritates ex praedicatione ecclesiastica susceptas et intellectu catholico tamquam norma supposito probare ex Scripturis, et aliud his omnibus reiectis suam privatam intelligentiam constitutere normam ac iudicium unicam veri sensus universae Scripturae.

(2) « Hic forsitan requirit aliquis, cum sit perfectus Scripturarum

rare, sed simpliciter potuit in capitibus ab haereticis impugnantis Scripturae sufficientiam admittere, dummodo tamquam norma interpretandi praesupponatur *Traditio*. Hinc *b)* diserte declarat, etiam adversus haereticos illos fidem muniendam esse dupliciter « primo scilicet divinae legis (Scripturae) auctoritate, tum deinde *Ecclesiae catholicae Traditione*. » *c)* Causam eam etiam in his, quae verbo scripto continentur, necessaria sit *Traditio*, exponit notissimam illam sententiam: « quia Scripturam sacram pro ipsa sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt... ideirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut propheticae et apostolicae interpretationis linea secundum ecclesiastici et catholici sensus normam dirigatur. » Immo *d)* nemo dubitat, Scripturam esse et dici posse absolute sufficientem, si « divinum canonem secundum universalem Ecclesiae Traditionem et iuxta catholici dogmatis regulas interpretemur, » ut monet Vincentius in recapitulatione c. 38. Est igitur hic a Vincentio exhibitus ordo plane oppositus methodo Protestantium. Non agitur de sufficientia Scripturae, ut ex ea unusquisque totum complexum credendorum sibi construat; sed fides integra et catholicum dogma suscipitur a magisterio universalis Ecclesiae. Scriptura autem secundum Traditionem et iuxta catholicum dogma explicata sufficiens est velut divinum instrumentum doctrinae ad hoc ipsum dogma confirmandum et defendendum; vel enim Scriptura divina iuxta catholicum intellectum explicata exhibet ipsum dogma in se, vel certe demonstrat infallibile magisterium Ecclesiae, a quo dogma sit suscipiendum (cf. n. I.).

Exemplum alterum sumi potest ex s. Augustino de Doct. christ. I. II. c. 9. n. 14. « *In iis quae aperte in Scripturis posita sunt*, inquit, *inventuntur illa omnia, quae continent fidem moresque vivendi*; spem scilicet atque charitatem de quibus libro superiore tractavimus. » Tam vero *a)* nomine *fidei* non complectitur Augustinus, quicquid in verbo revelato continetur; sed intelligit veritates in symbolo apostolico canon sibi quae ad omnia satis superque sufficiens, quid opus est ut ei ecclesiasticae intelligentiae iungatur auctoritas? » Vincent. I. c.

et publica ac explicita omnium professione comprehensas; moresque vivendi non omnia morum praecepta, sed spem aeternorum bonorum ac dilectionem Dei et proximi universim intelligit, ut ex libro I, ad quem appellat, manifestum est. *b)* Ad haec ipsa ex Scripturis intelligenda Augustinus Traditionem institutionemque christianam a magisterio Ecclesiae acceptam supponit. Instruit enim hoc libro Christianum, quomodo pervenire possit ad « gradum scientiae, » quae fidem supponit. Ad comparandam hanc scientiam, monet s. Doctor, oportere primum libros canonicos ex Traditione Ecclesiae cognoscere et suscipere; deinde aliquam generalem eorum quae libri continent, notitiam esse acquirendam. Tum distinguendo inter ea quae aperte posita sunt, et inter obscuriora, « illa quae in eis (Scripturis) aperte posita sunt, inquit, vel praecepta vivendi vel regulae credendi, solertius diligentiusque investiganda sunt; » postremo etiam « quae obscura sunt, aperienda et discutienda. » Quando igitur Augustinus dicit, « omnia quae continent fidem moresque vivendi aperte esse posita in Scripturis; » his verbis nec omnia revelata in Scripturis contineri significat, multoque minus necessitatem excludit Traditionis et authentici magisterii. Ceterum quid senserit Augustinus de Traditione, aliunde ex fere omnibus eius libris et nominatim ex disputationibus de valore baptismi ab haereticis collati satis constat. Clarissime enuntiat tum principium *formale* Traditionis, custodiri nimirum Traditionem apostolicam per magisterium et ministerium Ecclesiae, tum principium *materiale*, doctrinam traditam latius patere quam Scripturas, de quo posteriori in sequenti thesi distinctius dicemus. « Consuetudinem (non rebaptizandi ab haereticis baptizatos) credo ex apostolica Traditione venientem, sicut multa, quae non *inventiuntur in litteris eorum* neque in Conciliis posteriorum, et tamen *quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita et commendata creduntur* » Aug. de Baptism. I. II. c. 7. n. 2.

Exemplum aliud non admodum dissimile est penes Chrysostomum hom. 3. in 2. Thess. n. 4. (T. XI. p. 318.). « Quid opus est homilia? *Omnia sunt clara et recta, quae sunt in*

divinis Scripturis; manifesta sunt, quaecumque sunt necessaria. » At scopus Chrysostomi est hortari auditores, ut non solum ad sermonem oratoris conveniant in ecclesia; sed etiam lectionem prophetarum, epistolarum, et Evangelii, quae fit a lectore et diacono, diligenter audiant. Itaque a) supponit auditores in fide institutos secundum ordinariam Ecclesiae oeconomiam; non autem in mentem ei venit illa a Deformatoribus saeculi XVI. conficta claritas Scripturarum, ut ex eis independenter a magisterio Ecclesiae unusquisque symbolum ac fidem sibi componat. b) « *Omnia illa necessaria et in Scripturis manifesta* » apud Chrysostomum non sunt omnia revelata, immo neque ea quae omnibus sunt explicite credenda; non enim de his necessariis loquitur. Sed illis verbis significat omnes conditiones necessarias, ut fideles ad piam aedificationem ex auditione lectionis fructum capere possint; quia, ut ait, saltem historias possunt intelligere, vel saltem intelligere aliqua, « *ut de iis quae sunt obscura, interrogent.* » Ergo c) claritas Scripturae a Chrysostomo non opponitur necessitati Traditionis et auctoritatis Ecclesiae in docendo, sed excusationi auditorum, qui socordiam audiendi divinam lectionem cohonestare volebant praetextu obscuritatis Scripturae. Si quaeris apud Chrysostomum comparationem Scripturae cum Traditionibus, eam habes in sequenti hom. 4. in 2. Thess. n. 2. (p. 532.). « Perspicuum est, inquit, quod non omnia (Apostoli) per epistolam tradiderunt, sed multa etiam sine scriptis (ἀγραφοίς); aequae vero haec et illa sunt fide digna; ergo et Traditionem Ecclesiae censeamus fide dignam: Traditio est, nihil ultra quaeras. »

2. Sicut ubique, ita et hic ad genuinum sensum ss. Patrum assequendum prae oculis habendi sunt sermonum contextus.

a) Quando magnificis laudibus efferunt Scripturarum supremam et divinam auctoritatem, excellentiam et copiam doctrinae, in his nihil est, quod non omnes catholici sentiant et amplectantur, vel quod institutionem magisterii ad authenticam declarationem veri sensus Scripturarum, aut divinas Traditiones etiam eas quae explicite Scripturis non continentur, in dubium adducat.

b) Quando Patres plenitudinem et sufficientiam Scripturarum praedicant locutionibus *affirmantibus*, non excludunt sed supponunt tum magisterium successione apostolicae in Scripturis demonstratum ut principium dirigens ad cognoscendam totam revelationem (n. I.), tum Traditionem obiectivam et praedicationem ecclesiasticam tamquam regulam interpretandi verum sensum Scripturae. Agunt igitur de plenitudine obiectiva Scripturae *explicandae*. Hanc deinde ipsam obiectivam plenitudinem numquam censuerunt absolutam et quoad omnes et singulas veritates; sed relativam vel quoad praecipuas veritates ab haereticis impugnatas (ut Lirinensis l. c., et Cyrillus Hieros. cat. IV. n. 17.), vel quoad singularia et specialia quaedam capita. Ita Athanasius orat. cont. gent. n. 1. ait, *ad fidem in Christum indicandam* « sufficientes esse sacras Scripturas; » plurimos autem, subdit, existere libros magistrorum nostrorum, « quos si quis legerit, Scripturarum interpretationem aliquo modo intelliget et cognitionem quam desiderat, assequi poterit. » Ita Tertullianus contr. Hermogen. c. 22. de historia *creationis coeli et terrae* Gen. I. 1. « adoro, inquit, Scripturae plenitudinem, qua mihi et factorem manifestat et facta » (1).

c) Quando Patres praedicant sufficientiam Scripturae locutionibus *excludentibus*, ut dicere videantur, nihil esse divinum, nihil (ad religionem pertinens) verum, nihil credendum, quod scriptum non est; exclusio non refertur ad Traditionem, sed ad fontes spurios et ad argumentationes haereticorum, ex quibus doctrinas *contrarias* Scripturis vel *diversas* a tota, qua late patet, revelatione deducebant. Videlicet haeretici provocabant vel ad philosophiam et deductiones rationis, ut Sabelliani, Ariani maxime factionis Eunomianae, Nestoriani et alii plerique; vel ad facta quaedam humana particularia, ut Donatistae; vel ad libros apo-

(1) Tertullianus ibi ex primis Genesios capitibus ostendit, in Scriptura ubi de rerum productione agitur, semper commemorari sicut causam efficientem et effectum, ita etiam causam materialem, si quae erat. Haec igitur quia nulla memoratur Gen. I. 1., concludit, nullam fuisse; idque concludit ex plenitudine Scripturae in illo loco, i. e. ex scopo enumerandi omnia, quae in productione intervenerant.

cryphos, ad fictas prophetias et traditiones, ut Montanistae et Manichaei. Hinc Patres a fallacibus ratiociniis philosophorum et a fontibus apocryphis provocabant ad Scripturas. Pariter quando haeretici ad suam causam tuendam inferebant quaestiones de factis quibusdam particularibus, quae poterant tricis et obscuritatibus involvi, e. g. quid Concilia Episcoporum Arianorum valeant auctoritate (cf. Augustin. contra Maximin. l. III. c. 14.); utrum Felix Aptungitanus ordinator Caeciliani fuerit traditor; utrum in ecclesiis Donatistarum fierent miracula (cf. August. contra Petilian. de unico Baptism. c. 17; de unit. Ecclesiae c. 3. n. 5. 6; c. 18. n. 48; c. 19. n. 49.); Patres sapientissime sepositis huiusmodi factis, ad probanda specialia illa capita doctrinae ab haereticis impugnata inducebant Scripturas, quia has etiam haeretici agnoscebant ut fontem communem cum catholicis (1). Ad *solas* autem Scripturas non appellabant, nisi quatenus vetabant α) aliquid proferri ex fontibus apocryphis; vel β) urgeri aliquid *contra Scripturas* ex humanis inventis et sophisticis argumentationibus; vel γ) haberi ut revelatum, quod singuli aliqui homines absque auctoritate proferebant.

3°. Secundum haec principia facile sensum assequeris textuum quos ex ss. Patribus Protestantes coaervarunt, quosque collectos habes apud Bellarminum De verbo Dei l. IV. c. 11. et apud alios. Quando ait Basilius: *« infidelitatis argumentum est aliquid velle superinducere eorum, quae non sunt scripta »* (or. de Fide n. 1. 2.), id s. Doctor ipse ibi (n. 2.) explicat intelligi de iis, quae sunt *« aliena Domini doctrina »* ἄλλοτρια τῆς τοῦ κυρίου διδασκαλίας (cf. Basilius doctrinam de Traditione citatam supra p. 16.). Quan-

(1) « Nunc nec ego Nicænum nec tu debes Ariminense tamquam praedicaturus proferre Concilium. Nec ego huius (Ariminensis) auctoritate nec tu illius (Nicæni) detineris, *Scripturarum auctoritatibus non quorumque propriis sed utrisque communibus testibus res cum re... concertet* » Aug. contra Maximin. Arianum l. c. « Non audiamus: haec dicis, haec dico (obiectione traditionis librorum sacrorum, thurificationis, excitatione persecutionis); sed audiamus: haec dicit Dominus. Sunt certe libri Domini, quorum auctoritati utrique cedimus, utrique servimus; *ibi quaeramus Ecclesiam* » De Unit. Ecclesiae contra Donatist. c. 3. n. 5.

do alii aiunt, *« cogitationem auditoris claudicare, si quid dicitur sine Scripturis et ex sola animi ratiocinatione; »* *« non esse quaerendum quid huic vel illi videatur, sed esse Scripturas cunsulendas; »* *« non ex propriis ratiocinationibus esse loquendum (in negotio fidei) sed ex Scripturarum consequentia: »* satis patet opponi auctoritatem Scripturae inventis humanis, quae nulla nituntur sufficienti auctoritate, non autem esse sermonem de exclusione Traditionis. Ita Theophilus Alexandrinus contra Origenistas negantes Christi regnum aeternum ait, *« daemoniaci spiritus esse aliquid extra Scripturarum auctoritatem putare divinum, »* in oppositione ad commenta humana, ut declarat ipse Theophilus; accusat enim ibi Origenem, *« quod philosophorum argutias propriis tractatibus miscuisset... ignorans daemoniaci spiritus esse instinctum sophismata humanarum mentium sequi et aliquid extra Scripturarum auctoritatem putare divinum »* (ep. paschal. n. 6. Galland. T. VII. p. 617.). Similiter quod ait Origenes, duo Testamenta sufficere, *« ex quibus liceat omnem rerum scientiam capi, et nullam aliam tertiam Scripturam debere ad auctoritatem scientiae suscipi »* (in Lev. hom. 5. n. 9.), id intelligit de sufficientia Scripturae ut instrumenti doctrinae pro fidelibus Christianis ad exclusionem librorum apocryphorum. Tum illud Hieronymi: *« quod absque auctoritate et testimoniis Scripturarum, quasi Traditione apostolica sponte reperiunt atque confingunt, percutit gladius Dei »* in Agg. I. 11, dictum est de *« conciliabulis haeticorum, »* et testimonia Scripturarum opponuntur ad excludendas confictas traditiones.

Peccant igitur Protestantes multipliciter, dum Patribus adscribunt suam sententiam, qua dogmata omnia ex Scripturis demonstranda esse defendunt, ut Traditionis auctoritatem infringant. Nam *a*) generatim quod Patres dicunt de Scripturis praesupposito magisterio authentico et catholico intellecta, illi detorquent ad excludendum idem magisterium (1). Speciatim *b*) quod PP. negant haereticis fon-

(1) In hoc modo solas Scripturas admittendi seposita auctoritate Conciliorum et Patrum praeiverant Protestantibus Maximinus Ariannus (apud Aug. Collat. cum Maxim. n. 1.), Pelagius (apud eund. de natur. et

tibus profanarum novitatum, illi transferant ad negandam Traditionem; quod denique c) PP. affirmant de sufficientia Scripturae sub certis conditionibus et in certis quibusdam doctrinae capitibus, ipsi sumunt absolute et universim quoad totam revelationem propositam ad credendum.

Consule Bellarminum l. c.; Gregor. de Valentia Analys. fidei l. VIII. c. 6; Stapletonum l. XII. c. 11; Card. Du Perron contra Regem Angl. l. III; Wirceburgens. de Tradit. n. 67. 69. 71; P. Perrone de Tradit. n. 381. sqq.

Scholion 1. Quae a Protestantibus ex Scripturis ipsis ad exclusionem Traditionum proferri consueverunt, vix commemoratione digna sunt. Quid quaeso adversus necessitatem aut existentiam Traditionum divinarum inferas ex eo, quod « omnis Scriptura divinitus inspirata utilis dicitur ad docendum etc. » ? 2. Tim. III. 16. Nam a) affirmatio sive utilitatis sive necessitatis unius mediæ ad aliquem finem non est exclusio necessitatis alterius mediæ. b) Non agitur ibi de Scriptura tamquam unico fonte, in quo revelatio contineatur et ex quo haurienda sit revelationis cognitio; sed de instrumento doctrinae, quo homo Dei in fide iam institutus perficiatur. c) Utilitas de qua ibi sermo est, enuntiatur non solum de tota Scriptura *complexive* sed de unaquaque Scriptura *distributive* sumpta, i. e. saltem de quovis libro ad Scripturam pertinente, et cui hoc nomen Scripturae competat; neque enim subiectum est *tota Scriptura πασα ἡ γραφή*, sed *omnis Scriptura* i. e. quaevis Scriptura *πασα γραφή*. Quis autem umquam dixit, quomodo librum Scripturae comprehendere omnes et singulas veritates fidei?

Quod Moyses in ultimo suo testamento Deut. IV. 2. monet populum: « non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo; custodite mandata Domini Dei vestri, » h. e. quod iubet legem a Deo datam servari inviolatam, et quod vetat addere humana praecepta tamquam divina; id sicut neque universim negat futurum incrementum revelationis, quae non per Moysen, sed post continuum in veteri

grat. c. 39. n. 46.), Pneumatomachi (apud Basil. de Spiritu Sancto c. 10. n. 25.), Eutyches in Conello sub s. Flaviano (Harduin. Collect. T. II. p. 142. 186.), Conf. Möhler Symbolic. I. 1. c. 5. §. 39.

lege progressum a Filio Dei demum incarnato et per Spiritum Sanctum in Apostolis completa est, neque excludit novas Scripturas inspiratas libris Mosais addendas: ita nec excludit Traditiones divinas. Pariter comminatio s. Ioannis Apoc. XXII. 18. 19: « si quis apposuerit ad haec... et si quis diminuerit de verbis libri prophetiae huius; » nihil continet aliud quam prohibitionem corrumpendi vel sensum vel textum ipsum libri divini.

Quod denique non erubuerint appellare ad verba Christi, ubi a) traditiones et *δευτερωσει*; a legis peritis inductas docet mandato Dei posthabendas vel etiam inanes fuisse; et b) absolute reprobat eas traditiones et interpretationes scribarum, quae legem Dei in alienum sensum detorquebant Matth. XV. 2. sqq.; Marc. VII. 5. sqq.; appellatio deinde ad monitum Apostoli Coloss. II. 8, ut fideles sibi caveant ab ea philosophia et iis traditionibus hominum, quae videntur semina et exordia fabularum Gnosticarum fuisse, de quibus Irenaeus aliique Patres II. saeculi agunt: huiusmodi inquam appellationes nihil probant aliud, quam malam causam a pessimis et ineptis patronis defendi.

Scholion 2. Quod in thesi n. II. diximus, concedi a catholicis theologis, obiective contineri in Scripturis omnia, quae ab omnibus necessario sunt explicite cognoscenda et credenda, longe diversum habet sensum ac doctrina Protestantium, qua iureiurando profitentur: « Scriptura sacra omnia continet ad salutem necessaria, ita ut quidquid ibi non legitur nec possit per eam probari, non debeat ab aliquo exigi, ut credatur velut articulus fidei aut censeri necessarium ad salutem » (ita articulus VI. anglicanus). Nam praeter modum diversum probationis authenticæ ex Scripturis, quem Christus in sua Ecclesia instituit et cui Protestantes plane alium substituerunt, qua de re iam saepe diximus; quoad ipsam comprehensionem obiectivam a) dum catholici concedunt, contineri in Scripturis omnia, *quae nemini ignorare licet*; non ideo etiam concedunt, contineri in Scripturis omnia *in Ecclesia necessario credenda*. b) Cur cognitio et fides explicita alicuius articuli non requiratur ab omnibus, non concedunt rationem esse illam, quod talis

articulus non contineatur in Scripturis. c) Non concedunt, articulis in Scriptura non contentis posse ab aliquo sine haeresi et defectione ab Ecclesia fidem negari, si ei scilicet ab authentico magisterio tamquam in divina Traditione contenti sufficienter proponantur. Protestantes vero haec omnia affirmant in illa sua iurata professione, contineri videlicet et probari posse (independentem ab auctoritate magisterii) ex Scripturis omnia ipsi Ecclesiae necessario credenda; doctrinam eo ipso quod non continetur in Scripturis, non esse necessario credendam; huiusmodi proinde doctrinam quae in Scripturis et ex Scripturis solis probanda non contineatur, nunquam et nullo modo cuiquam posse proponi ita, ut necessario sit credenda. Nihil ergo concessio illa catholicorum commune habet cum hac haeresi Protestantium.

THESIS XX.

De existentia Traditionum divinarum, quae non continentur in Scripturis.

• Quod spectat ad factum ipsum existentiae Traditionum, quae scripturae non sint; 1°. evidenter constat, nec ex rerum naturis nec ex ordine divinae providentiae in historia revelationis manifestato requiri
• ad obsequium fidei exigendum hanc velut conditionem, ut veritas credenda Scripturis consignata sit; 2°. demonstrato principio Traditionis formalis de instituta scilicet successione apostolica ad servandum integrum fidei depositum, negari non potest catholicum principium materiale, etiam post absolutum canonem Scripturarum verbum Dei Traditione conservatum et obiectum fidei christianae latius patere, quam verbum Dei scriptum; 3°. Protestantes suum principium ut in ipsorum libris symbolicis et confessionibus expressum est, non latius patere verbum Dei credendum quam verbum Dei scriptum, sine manifesta contradictione tueri non possunt. »

I. Quod dicimus in prima assertionem vix indiget demonstratione. Ex rei enim natura evidenter idem obsequium fidei debetur infinitae veritati, quoties de facta aliqua revelatione certo constat, seu quoties verbum Dei sufficienter est propositum, sive propositio fiat per divinam Scripturam sive alio quovis modo. Revelatio ipsa quae exstat in Scripturis, revocatur ad revelationem immediatam patriar-

chis, prophetis, Apostolis primitus factam sine Scripturis. Sane Protestantes ipsi de hac re non dubitant; sed assentunt, propositionem sufficientem revelationis mediatae in praesenti saltem ordine, diu post primam promulgationem fieri non posse nisi per Scripturas. At vero sicut Deus primos suos legatos ad primam revelationis promulgationem potuit reddere et reddidit fide dignos motivis credibilitatis; ita profecto potest per omne tempus futurum constituere suos legatos ad conservandam et praedicandam revelationem primitus factam, eosdemque partim repetitis et continuo permanentibus motivis credibilitatis immediate in se ipsis, partim et potissimum per connexionem cum primis illis legatis et per promissiones infallibilitatis in hac connexionem eis factas demonstrare et exhibere fide dignos atque infallibiles testes. In hac autem hypothesi profecto eadem est obligatio hisce legatis fidem adhibendi conservantibus et attestantibus veritatem pridem revelatam, sive in Scripturis sive sine Scripturis eam proponant, sicut fuit obligatio adhibendi fidem primis legatis revelationem sibi factam etiam sine Scriptura attestantibus. Quamdiu ergo de rerum naturis solum quaeritur, id unum constat, Deum (si aliquid revelare velit et fidem postulare in omne futurum tempus) debere sibi, ut tam primam revelationem reddat fide dignam, tum modum aliquem eligat conservandi integram et semper dignam fide tamquam verbum Dei eandem revelationem. Adeoque si modus conservandi est Scriptura, requiritur ut quovis tempore adsint sufficientia motiva credibilitatis, in ea contineri sincerum et incorruptum verbum Dei; si modus conservandi est auctoritas testium pro Deo legatione fungentium sine Scriptura, requiritur ut semper adsint sufficientia motiva credibilitatis, per eorum attestationem proponi sincerum et incorruptum verbum Dei. Utrovis autem posito idem sane fidei obsequium debetur verbo Dei sive scripto sive non scripto; eo tamen discrimine, quod auctoritas testium, qua sine Scripturis credibile et credendum proponatur verbum Dei, facile intelligitur; auctoritas vero credibilis Scripturarum sine testibus innotescere et conservari non potest. Sed de hac re alibi.